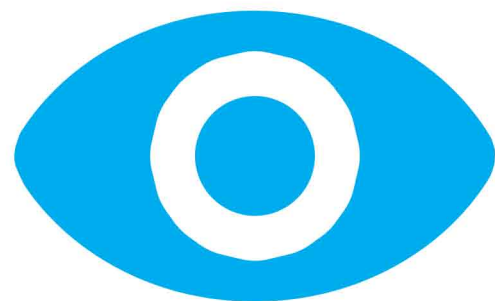

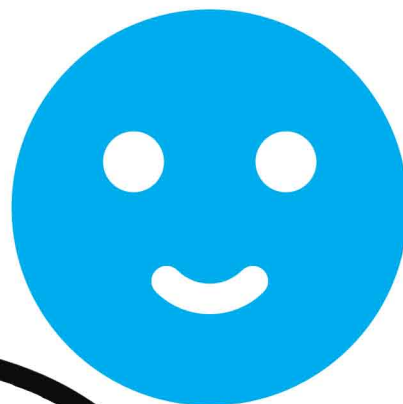
**Můj
spolužák
s
handicapem**

/ CSP

Vítejte

Protože na **VŠE** studuje přes 130 studentů se specifickými studijními potřebami, je velmi pravděpodobné, že během svého studia na nějakého narazíte. Chtěli bychom Vám přiblížit alespoň základní informace o jednotlivých studijních znevýhodněních a možnostech, jak můžete svým spolužákům se specifickými studijními potřebami pomoci.

Vaši handicapovaní spolužáci nejsou „jiní“.
Jsou mezi nimi chytřejší i méně nadaní, než jste Vy. Jsou to lidé pilní a také líní, stejně jako jste Vy.
Nepotřebují od Vás soucit, ale pomůže jim, když je budete brát, jako ostatní spolužáky.

Na VŠE od roku 2007 působí Centrum podpory studentů se specifickými potřebami (CSP). Narazíte-li na spolužáka se specifickými studijními potřebami, je nejlepší nasměrovat ho do CSP, kde zjistí, jaké možnosti celoškolské podpory může využívat. Budete-li chtít takovému studentovi sami pomáhat, můžete svoji pomoc v CSP konzultovat. Jako stručná „první pomoc“ v případě, že se s takovým spolužákem potkáte a budete mu chtít pomáhat, má sloužit následující text.

***Tato příručka vznikla za
podpory projektu Rozvoj
vzdělávací a dalších činností
a podpora kvality na***

VŠE v Praze

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Skupiny studentů se specifickými potřebami na VŠE:

- **Studenti se zrakovým handicapem**
- **Studenti se sluchovým handicapem**
- **Studenti s pohybovým handicapem**
- **Studenti se specifickými poruchami učení (SPU)**
- **Studenti s poruchami autistického spektra a s psychickým onemocněním**

Kam se na VŠE obrátit v případě, kdy ke mně na výuku bude docházet student se specifickými studijními potřebami?

Centrum podpory studentů se specifickými potřebami na VŠE /CSP

Nová budova (místnosti NB 41 a NB35b – bezbariérová pracovna)
Tel.: 224 095 562
224 095 717

Martin Ctibor: ctiborm@vse.cz
Václav Eliáš: elias@vse.cz
Jakub Pohan: jakub.pohan@vse.cz
Vladimír Vošický: vladimir.vosicky@vse.cz
Zdeněk Chovan: zdenek.chovan@vse.cz

Psychologická podpora a diagnostika specifických poruch učení
Kristina Březinová: brek01@vse.cz

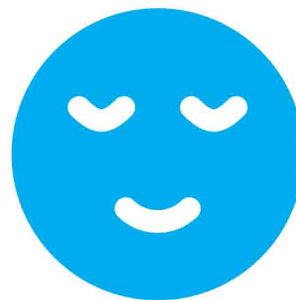
Akademická psychologická poradna
Web: <https://ac.vse.cz/nase-sluzby/psychologicka-poradna/>

csp.vse.cz

Spolužáci se zrakovým postižením

Orientace zrakiem je pro zdravého člověka naprosto přirozeným prostředkem získávání informací a její důležitost si mnohdy vůbec neuvědomujeme. Nejedná se jen o orientaci v prostoru, ale také v psaném textu, vytváření abstraktního myšlení a představivosti. Zrakové postižení má vždy dopad na celou osobnost člověka. Jak velký dopad bude, se liší podle toho, zda se člověk se zrakovým handicapem již narodil, nebo ho získal až během života. Jak je z podstaty postižení zřejmé, největší potíže jsou u spolužáků se zrakovým postižením spojeny se získáváním studijních informací a s orientací v prostoru. V obou případech situaci velmi usnadní, když aktivně nabídnete pomoc. V případě, že Vámi nabízenou pomoc spolužák odmítne, rozhodně pomoc nevnucujte.

Tipy

1. **Orientace v prostoru** – máte-li spolužáka se zrakovým postižením, nabídněte mu pomoc s doprovodem do areálu školy a v prostorách školy. Na začátku je dobré zrakově handicapovaného spolužáka po škole provést, aby získal základní představu a vše je důležité slovně popsat.
2. Doprovázíte-li zrakově handicapovaného spolužáka, standardním způsobem je **nabídnutí lokte**. Jestli nabízíte pravou nebo levou ruku upřesněte spolužákovi ústně, aby věděl, jak se Vás má chytit. Někdy se Vás spolužák může chytit za rameno, ale tento způsob je méně častý.
3. Při doprovodu vždy s předstihem ústně upozorněte na prostorové překážky, jako jsou schody (upozorněte na jejich začátek a konec), vše do čeho by mohl spolužák vrazit (podchody nebo užší průchody jako jsou dveře). Při popisech používejte přesné pojmy, jako jsou vlevo, vpravo, nahore, dole a ne neurčitá slova tam, tudy atd.
4. Vidíte-li, že proti Vám jde zrakově postižený spolužák s doprovodem či bez něj, **vždy s dostatečným předstihem vytvořte prostor, aby nedošlo ke kolizi**. Vyhybání se na poslední chvíli nemusí skončit dobře pro obě strany.
5. Zrakově znevýhodněnému spolužákovi nabídněte vlastní zápisky z výuky. Protože mu zrak nahrazují softwarové odečítače, bude je potřebovat v elektronické podobě. Nejlepší je přepsat poznámky na počítači.
6. **Nepodezírejte zrakově handicapované spolužáky z nepřiměřených výhod**. Je pravda, že zrakově postižení potřebují v případě integrovaného studia modifikace plnění studijních povinností a kompenzační pomůcky, ale není to proto, aby měli oproti Vám nepřiměřenou výhodu. Pomáhá jim to jen k tomu, aby mohli splnit stejné studijní nároky, jako mají ostatní spolužáci.
7. Při vytváření týmů pro práci ve výuce sami pozvěte zrakově postiženého spolužáka do týmu. Aktivně mu nabídněte všechny podklady pro práci a aktivně ho zapojte do práce týmu.
8. Při výuce ústně doprovázejte zrakově postiženého spolužáka, co se odehrává v místnosti. Popište mu vše důležité, co je promítáno v prezentacích.
9. Při komunikaci se zrakově postiženým spolužákem ho vždy oslovte jménem, aby věděl, že mluvíte s ním. V případě náhodného setkání buďte první Vy, kdo pozdraví a zároveň se i představte, aby bylo zřejmé, s kým spolužák mluví. Při odchodu je dobré se zřetelně rozloučit, aby spolužák věděl, že jste z jeho blízkosti odešli.

Spolužáci se sluchovým postižením

Člověk se sluchovým postižením vypadá na první pohled, jako každý jiný student. Proto je jen těžko představitelné, že pro studium formou integrace mezi ostatní spolužáky je to jedno z nejkomplikovanějších znevýhodnění. Proto studuje na vysokých školách formou integrace velmi málo sluchově handicapovaných a častěji volí specializované studijní programy zaměřené přímo na ně.

Sluchově postižený student, jehož mateřským jazykem je znaková čeština, s Vámi komunikuje pro něj v cizím jazyce. Znaková čeština není jen vizuálním překladem mluvené češtiny, ale samostatným jazykem s jinou skladbou věty. U takto těžkého sluchového postižení bude tedy docházet k nedorozuměním i v případech, které Vám budou vypadat jednoduché a jasné. Počítejte s tím, že pomoc sluchově postiženým je náročná na trpělivost, čas a pochopení.

Tipy

1. **Trpělivě! Trpělivě !! Trpělivě!!!** Při komunikaci se sluchově postiženým spolužákem musíte počítat s tím, že vše bude trvat déle a určitě to od Vás bude vyžadovat mnoho trpělivosti a pochopení.
2. **Buďte iniciativní** a nabídněte pomoc. Student se sluchovým postižením by si v ideálním případě měl o pomoc říci, ale v praxi se často obává odmítnutí a potřebu pomoci před ostatními nepřizná.
3. I sluchově postiženému spolužákovi můžete nabídnout vlastní zápisky z výuky. Jeho zápisky mohou být často neúplné a některé věci bude potřebovat dovysvětlit.
4. Při komunikaci se sluchově handicapovaným spolužákem dodržuje jednoduchá pravidla:
 - mluvte vždy tak, že jste otočení přímo na něj, aby Vám viděl na ústa. V případě, že jste součástí komunikující skupiny, je vhodné mluvit tak, aby sluchově postižený spolužák vždy viděl na ústa mluvící osoby.
 - vždy snažte se dobře artikulovat a dodržujte vhodnou vzdálenost, aby na Vás spolužák vždy dobře viděl
 - **pravidelně se ujišťujte, že spolužák sdělovaným informacím dobře rozuměl.** Případně vše zopakujte nebo vysvětlete s použitím jiných slov.
 - v případě, kdy Vám spolužák nerozumí, i přes opakované vysvětlení mějte u sebe psací potřeby, abyste mohli sdělované informace napsat
 - pro komunikaci volte klidné nerušivé prostředí (na rušné ulici, chodbě školní budovy, o hlučně hrající hudbě ani nemluvě Vám sluchově handicapovaný student nebude nic rozumět)
5. Při vytváření týmů pro práci ve výuce sami pozvěte sluchově postiženého spolužáka do týmu. Při týmové práci dodržujte pravidla komunikace se sluchově znevýhodněným a pravidelně se aktivně ujišťujte, že všemu bylo správně porozuměno.
6. Nepodezírejte sluchově handicapované spolužáky z nepřiměřených výhod. Je pravda, že sluchové postižení potřebují v případě integrovaného studia modifikace plnění studijních povinností a kompenzační pomůcky, ale není to proto, aby měli oproti Vám nepřiměřenou výhodu. Pomáhá jim to jen k tomu, aby mohli splnit stejné studijní nároky, jako mají ostatní spolužáci.
7. Velmi často se stává, že sluchově handicapovaný student nepřizná, že sdělované informace nerozuměl, aby nevypadal hloupě, i když to není pravda. To může být při komunikaci s vyučujícím nebo na studijním oddělení problém. Nabídněte mu tedy, že ho na taková jednání doprovodíte a vše, co tam bylo řečeno, mu potom v klidu podrobně dovysvětlíte.
8. V psaném projevu s neslyšícím používejte k vysvětlení podtextu sdělovaného emotikony. Často se stává, že text, který je míněn přátelsky, si neslyšící spolužák může nesprávně vyložit.

Spolužáci s pohybovým postižením

Osoby s omezenou možností pohybu, která je zapříčiněna vývojovou vadou, onemocněním nebo úrazem jsou již běžně součástí integrace zdravotně handicapovaných do společnosti. Tím pádem studují i na vysokých školách. Jejich nejviditelnějším problémem je z povahy jejich postižení bezbariérové prostředí.

Mnohdy jim ale daleko více ztěžují studium předsudky, díky kterým těžko navazují sociální kontakty. Jsou pak takovými osamělými studenty, kteří během celého vysokoškolského studia nenaváží se svými spolužáky žádné sociální vazby.

Tipy

1. Aktivně nabídněte pomoc. Nabídněte zapojení do společných aktivit – studijních i volnočasových. Studenti s pohybovým postižením mají problém s navazováním sociálních kontaktů, i když jejich komunikační schopnosti nejsou nijak postiženy. Odmítne-li spolužák nabízenou pomoc, nevnučujte mu ji.
2. Nabídněte spolužákovi s pohybovým postižením svoje zápisky z výuky. Nedostatečně zpracované studijní materiály jsou často problémem studentů s omezenou hybností horních končetin, protože nejsou schopni si zaznamenávat, co bylo při výuce řečeno. Vhodnou pomocí je nabídnout spolužákovi, že mu budete na mobilní telefon fotit, co je zaznamenáváno na tabuli.
3. Osobní asistence – i když studenti s omezenou možností pohybu mají možnost využít podpory osobního asistenta, nejlepší možností je, když doprovod v prostorách, kde se koná výuka, zajistí někdo ze spolužáků.
4. I když si s Vámi nemůže spolužák s pohybovým postižením snadno sednout po výuce na kávu, nabídněte mu možnost on-line setkání, kde si můžete s dostatkem času popovídat o to, co se děje ve škole a samozřejmě i o jiných tématech.
5. Vedete-li rozhovor se spolužákem upoutaným na invalidní vozík, bude-li to možné, sedněte si také. Budete moci lépe udržovat oční kontakt a jednoduchým přirozeným způsobem se smaže bariéra mezi Vámi.
6. Budete-li komunikovat se spolužákem po mozkové obrně, jehož projev je spojen i s nepřirozenými pohyby a grimasami v obličeji, snažte se to nevnímat. I když to na Vás může mít rušící vliv, za těmito projevy je často velmi sympatická osobnost, která Vám může sdělovat zajímavé věci.
7. Při pohybu v prostorách školy dávejte pozor a vždy s dostatečným předstihem udělejte místo pro spolužáka s pohybovým postižením. Velmi často se stává, že uhýbáte až na poslední chvíli a pro spolužáka s pohybovým postižením to vytváří stresující a někdy i kolizní situace. Při cestování výtahem dejte vždy přednost spolužákovi s omezenou možností pohybu. Na rozdíl od Vás se jinak do vyšších pater nedostane.
8. Protože prostory učeben nejsou vždy ideálně dimenzované pro osoby na invalidním vozíku, zajímejte se, zda pro Vašeho spolužáka můžete něco udělat, aby mohl absolvovat výuku. Někdy stačí posunout židle, lavici, vyndat z tašky spolužákovi psací potřeby a papír atd.

* ｽﾍﾟｼｬﾙ ﾀﾅﾄﾞ

* Spolužáci se specifickými poruchami učení (SPU)

Studenti se specifickými poruchami učení jsou nejpočetnější skupinou studentů se specifickými studijními potřebami. Určitě mezi svými spolužáky budete mít někoho, komu SPU ztěžují studium. O dyslexii, dysgrafii, dyskalkulii, dysortografi atd. již každý z Vás něco slyšel. Bohužel se často objevuje názor, že SPU automaticky diskvalifikují studenty z vysokoškolského studia. SPU jsou někdy zaměňovány neprávem za nižší inteligenci. Studenti s SPU jsou však mnohdy schopni řešit i složité úlohy a umí myslet velmi logicky a systematicky.

Tipy

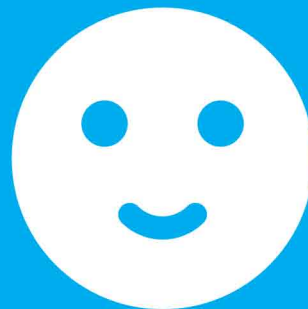
1. Víte-li, že Váš spolužák trpí SPU, nabídněte mu svoje zápisky z výuky. Jejich vlastní zápisky nejsou mnohdy vedeny systematicky a přehledně. Na zkoušku se potom student s SPU připravuje tak, že hledá informace úplně znovu a jeho přípravu to značně prodlužuje a komplikuje. Poskytnutím přehledně vedených záznamů z výuky usnadníte spolužákovi s SPU studium výrazným způsobem.
2. Studenti s SPU kompenzují svoje znevýhodněním navýšeným časovým limitem u písemného zkoušení a psaním testů v nerušícím prostředí. **Nepodezírejte spolužáky s SPU z nepřiměřených výhod.** Není to proto, aby měli oproti Vám nepřiměřenou výhodu. Pomáhá jim to jen k tomu, aby mohli splnit stejné studijní nároky, jako mají ostatní spolužáci.
3. **Buďte ohleduplní!** Tolerujete specifické projevy studentů s SPU, jako je dělání gramatických chyb ve větší míře, překlepů, ztížené schopnosti veřejného čtení a vystupování. Není to znakem nízké inteligence. Nepodceňujte spolužáky SPU! Jednak Vás mohou překvapit logickým uvažováním a chápáním souvislostí a za druhé to jsou přece také lidé a zaslouží si elementární lidskou úctu.
4. V případě, že máte v pracovním týmu spolužáka s SPU, snažte se respektovat jeho znevýhodnění. Studenti s SPU jsou si svých problémů vědomi a při veřejném vystupování mohou být jejich potíže ještě vystupňovány. Neznamená to, že by Váš spolužák s SPU měl být z veřejného vystupování úplně vyloučen, protože vystavování se nekomfortním situacím je pro něj také forma překonávání svého znevýhodnění.
5. Máte-li spolužáka s SPU, nabídněte mu kontrolu jeho písemných prací. Od menších seminárních prací, až po bakalářskou či diplomovou práci. Velké množství specifických chyb a někdy i potíže s formulací myšlenek, které mohou někdy působit příliš „šroubovaně“, zbytečně působí špatným dojmem a od Vás je to pro spolužáka s SPU nedocenitelná pomoc.
6. Osoby s SPU jsou si vědomi svých „nedostatků“. Mají tak velmi často snížené vlastní sebehodnocení. Budete-li empatičtí a pochválíte-li někdy práci svého spolužáka s SPU, působí to někdy daleko efektivněji na jeho výkonost než některé úpravy studia, která se jim dostávají od CSP.

Spolužáci s psychickým onemocněním a s poruchou autistického spektra

Mít psychické problémy je v posledních letech čím dál menší tabu i pro studenty vysokých škol. Předně je potřeba zdůraznit, že psychickými problémy není myšlen přirozený strach před zkouškou, ale vážná a dlouhotrvající onemocnění, která mají drtivě negativní dopad do všech sfér lidského života. Příčiny takového onemocnění mohou být externí, kdy ani sám zasažený člověk nemůže ovlivnit jejich vyřešení a také vnitřní, kdy podstata problému je součástí osobnosti samotného člověka.

Byť takové onemocnění vyžaduje odbornou péči a někdy i medikaci, má pomoc a pochopení od spolužáků výrazný vliv na funkční dopad takového znevýhodnění na studium vysoké školy. Samostatnou skupinou jsou spolužáci s poruchou autistického spektra. Projevy jejich znevýhodnění mohou být někdy zaměňovány s nevychovaností, arogancí nebo drzostí, i když motivací jejich projevů nemusí být nic negativního.

Tipy

1. Studenti s psychickým onemocněním se mohou někdy projevovat nečekaně a jejich projevy jsou zaměňovány s nezodpovědným až lajdáckým chováním. Mívají časté absence na hodinách, mohou odejít nečekaně bez vysvětlení z výuky, mohou se projevovat náhlými záchvaty pláče, nebo při výuce rovnou usnout. Nejedná se ale o důsledky flámování, nezodpovědnosti a neohleduplnosti, nýbrž to jsou projevy onemocnění, nebo nevhodně zvolené medikace.

2. V případě, že Váš spolužák propadne nečekaně záchvatu úzkosti (lidově řečeno „složí se“), odveďte ho na klidné místo (pracovna CSP NB35b), zaměřte se na uklidnění jeho dýchání (metoda pomalého dýchání do pytlíku), odveďte jeho pozornost jinam (vhodné je vypočítat těžší matematický příklad, aby se musel zcela soustředit na novou věc). To vše může být pro Vašeho spolužáka úplně vyčerpávající, nabídněte mu tedy, že ho doprovodíte domů.

3. Vytvářejte jim **pravidelný režim s povinností k druhé osobě**. Domluvte se se spolužákem, který trpí psychickými potížemi, že bude dodržovat pravidelný režim, jako je např. pravidelná docházka do školy podle rozvrhu. Budete-li mít stejný rozvrh, je dobré, že dodržování své pravidelné docházky na výuku může Váš spolužák s psychickými problémy spojit se zodpovědností Vás nezklamat a opravdu se dostavit.

4. **Povzbuzujete je!!!** Tvzení, že vše dobře dopadne, není samospásné. Ale představení si těch nejhorších možných variant toho, co nastane, když se něco nepovede, pomáhá k uklidnění, že důsledky nebudou tak vážné, jak na první pohled vypadají.

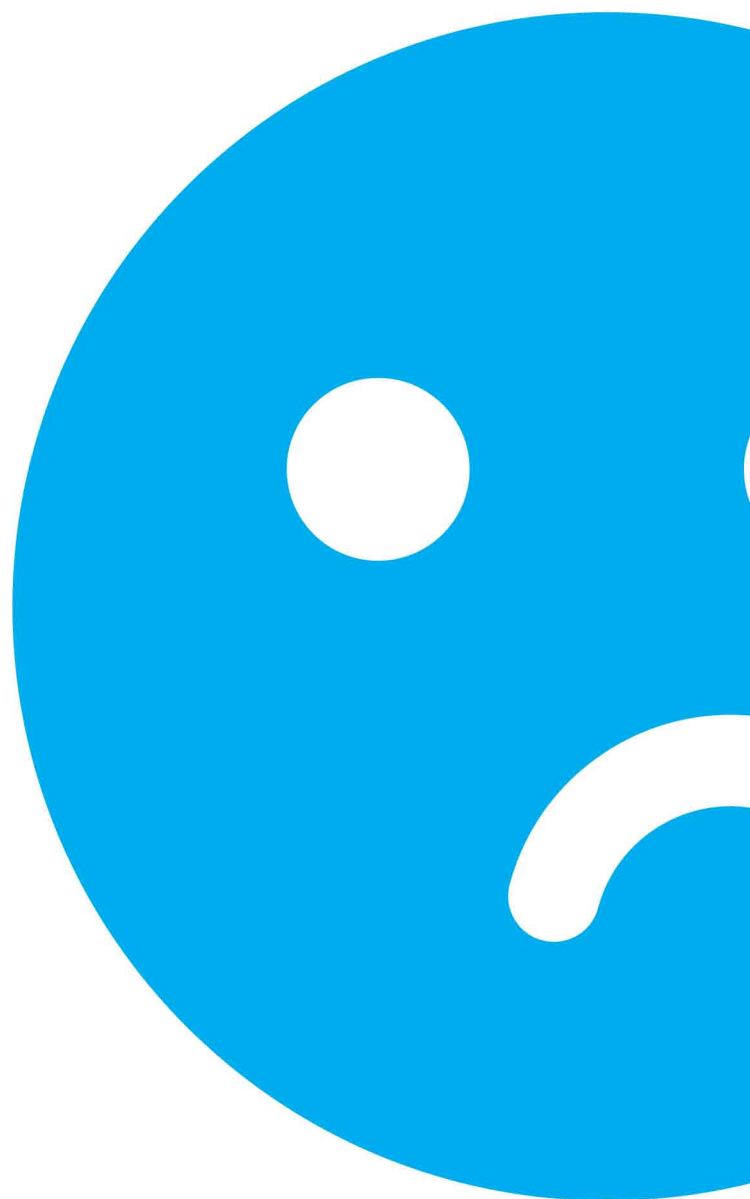
5. V případě, kdy jste vyčerpali veškeré svoje možnosti, jak spolužákovi s psychickými problémy pomoci, odkažte ho na Akademickou psychologickou poradnu na VŠE nebo na CSP.

6. Máte-li v pracovním školním týmu spolužáka s poruchou autistického spektra, počítejte s tím, že to nebude úplně „týmový hráč“. Zadejte mu proto vypracování části práce, kterou může vypracovat naprosto samostatně. V případě, že se sám na to nebude cítit, nenuťte ho k veřejné prezentaci toho, co napsal. Často se stává, že osoby s poruchou autistického spektra mají **vysoké intelektové nadání, které výrazně nekoresponduje s inteligencí sociální**.

7. Při komunikaci se spolužákem s poruchou autistického spektra **buďte trpěliví**. Jednak může dojít k mnoha nedorozuměním, protože si Váš spolužák nebude uvědomovat sociální interakce a za druhé je typickým projevem komunikace autisty, že Vás zahltní nepřiměřeným množstvím informací v nepřiměřené intenzitě.

8. Počítejte s tím, že Váš spolužák s poruchou autistického spektra si **nejsou vědomi sociálních aspektů komunikace** a může se stát, že při obhajování svého názoru může jejich vyjadřování působit až neuctivě, i když se Vás **opravdu nesnaží urazit**.

Na **VŠE** působí jak
Centrum podpory
studentů se
specifickými potřebami,
tak Akademická
psychologická poradna,
kam můžete Vaše
spolužáky se
specifickými potřebami
nasměrovat.
Nejúčinnější s
nejlepším dopadem na
řešení jejich potíží je
přes všechna
institucionální opatření
konkrétní **Vámi podaná
pomocná ruka, která
překonává bariéry**, i
když jste nebyli na
takovou pomoc
proškoleni.

**Nebojte se svých
spolužáků se
specifickými
potřebami, nejsou to
jiní lidé než Vy! Při
delším
kontaktu s nimi
uvidíte, že myslí stejně
jako Vy, baví se stejně
jako Vy a mají i stejné
negativní
vlastnosti, jako máte
Vy. Nebojte se toho, že
od Vás potřebují v
některých věcech
pomoci. Stačí jen
trochu ochoty a
pochopení a jejich
bariéry se dají
překonat, i když okolní
prostředí nebude plně
bezbariérové.**

/CSP

Centrum podpory studentů se specifickými potřebami na VŠE

/CSP

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY